

PONTES

Jaarverslag 2023

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag over het werkingsjaar 2023, een jubileumjaar voor PONTES met verschillende mijlpalen. 40 jaar geleden openden we het crematorium van Antwerpen, het eerste in Vlaanderen. 30 jaar geleden kwam onze tweede vestiging in Turnhout erbij. 10 jaar geleden kreeg onze intergemeentelijke vereniging de naam 'PONTES' mee en in 2018 openden we de deuren van crematorium 'Stuifduin' in Lommel.

In dit jaarverslag blikken we terug op ons jubileumjaar. We beschouwen 2023 als een relatief stabiel jaar waarin de activiteiten terug keerden naar een pre-coronaniveau. Onze focus lag ook eerder op het versterken van onze interne organisatie en op tal van investeringsprojecten die niet altijd het gewenste verloop hebben gekend. Op financieel vlak hebben we kunnen bijsturen om de negatieve resultaten uit 2022 weg te werken en het financieel evenwicht voor de toekomst veilig te stellen.

U zal ontdekken dat de cijfers over onze activiteiten een lichte daling van het aantal crematies vertonen. Vooral in de tweede jaarhelft keerden we terug naar een niveau dat we kenden voor 2020 en ook de prijscorrectie heeft ertoe geleid dat een deel van de crematies elders gebeuren. Het aantal afscheidsplichtigheden is sterk afgenomen, wat er op kan wijzen dat gemiddeld minder mensen een afscheidsmoment bijwonen en deze makkelijker in de infrastructuur van uitvaartondernemingen kunnen plaatsvinden. Het aantal uitvaartmaaltijden is dan weer wel toegenomen, maar zit ook nog niet op een historisch niveau. Enige uitzondering is de regio Noord-Limburg waar het er op lijkt dat steeds meer mensen aanwezig zijn tijdens een uitvaartmaaltijd.

Naast de traditionele cijfers over onze activiteiten kan u in dit jaarverslag ook de rapportering terug vinden over de emissiemetingen van onze verschillende technische installaties. Zoals ieder jaar slagen we er in om binnen de vooropgestelde milieunormen te blijven, wat bewijst dat onze strategie om voortdurend in te zetten op een doorgedreven onderhoud van onze installaties wel degelijk haar vruchten afwerpt. We brengen ook verslag uit over de klachten die we ontvingen en hoe we daaraan trachten te verhelpen om onze dienstverlening te verbeteren.

Afsluiten doe ik dit voorwoord met een welgemeend woord van dank aan alle medewerkers en vrijwilligers, die zich ten volle ingezet hebben om klanten en nabestaanden met veel toewijding te ondersteunen en te begeleiden. Ook de uitvaartondernemers wil ik bedanken voor de fijne en constructieve samenwerking.

Carine Leys
voorzitter

INHOUD

1. Samenstelling raad van bestuur (2023)	4
2. Ondersteuning goede doelen 2023	6
3. Beleid 2023	8
4. Kerncijfers 2023	10
a. Algemene toelichting	
b. Aantal crematies in Europa	
c. Crematies Belgische crematoria	
d. Aantal crematies PONTES	
e. Aantal afscheidsplichtigheden PONTES	
f. Aantal koffietafels PONTES	
g. Aantal uitvaartmaaltijden PONTES	
5. Digitale kaart	17
6. Milieuresultaten en emissiemetingen	20
7. Analyse klachten	23
8. Financiële resultaten	25
a. Balans	
b. Resultatenrekening	
c. Toelichting	

1.SAMENSTELLING RAAD VAN BESTUUR 2023

Carine Leys - voorzitter
Antwerpen

Tom De Boeck - ondervoorzitter
Antwerpen

Koen De Busser - secretaris
Turnhout

Lieven De Smet
Schoten

Annemie Goris
Lier

Tjerk Sekeris
Antwerpen

Jos Lodewijckx
Mol

Ludwig Nietvelt
Turnhout

Marleen Van den Eynde
Kontich

Alexander Vandersmissen
Mechelen

Dirk Vanseggelen
Antwerpen

Kare Wieërs
Pelt

Tinne Wuyts
Westerlo

Freya Van Alsenoy W
Antwerpen

Davy Put
Peer

2. ONDERSTEUNING GOEDE DOELEN 2023

Ieder jaar ondersteunt PONTES goede doelen en trachten wij met financiële ondersteuning bij te dragen aan de gemotiveerde en dynamische inzet van vrijwilligers of hun vereniging. In 2023 hebben wij verder ondersteuning geboden aan Kind In Nood Kempen.

Kind In Nood Kempen is een aanspreekpunt voor kindermishandeling in de regio. De mutualiteiten en de OCMW's uit de Kempen merkten op dat veel slachtoffers uit deze regio niet konden rekenen op gepaste zorg omwille van de afstand tot het Vertrouwenscentrum in Antwerpen.

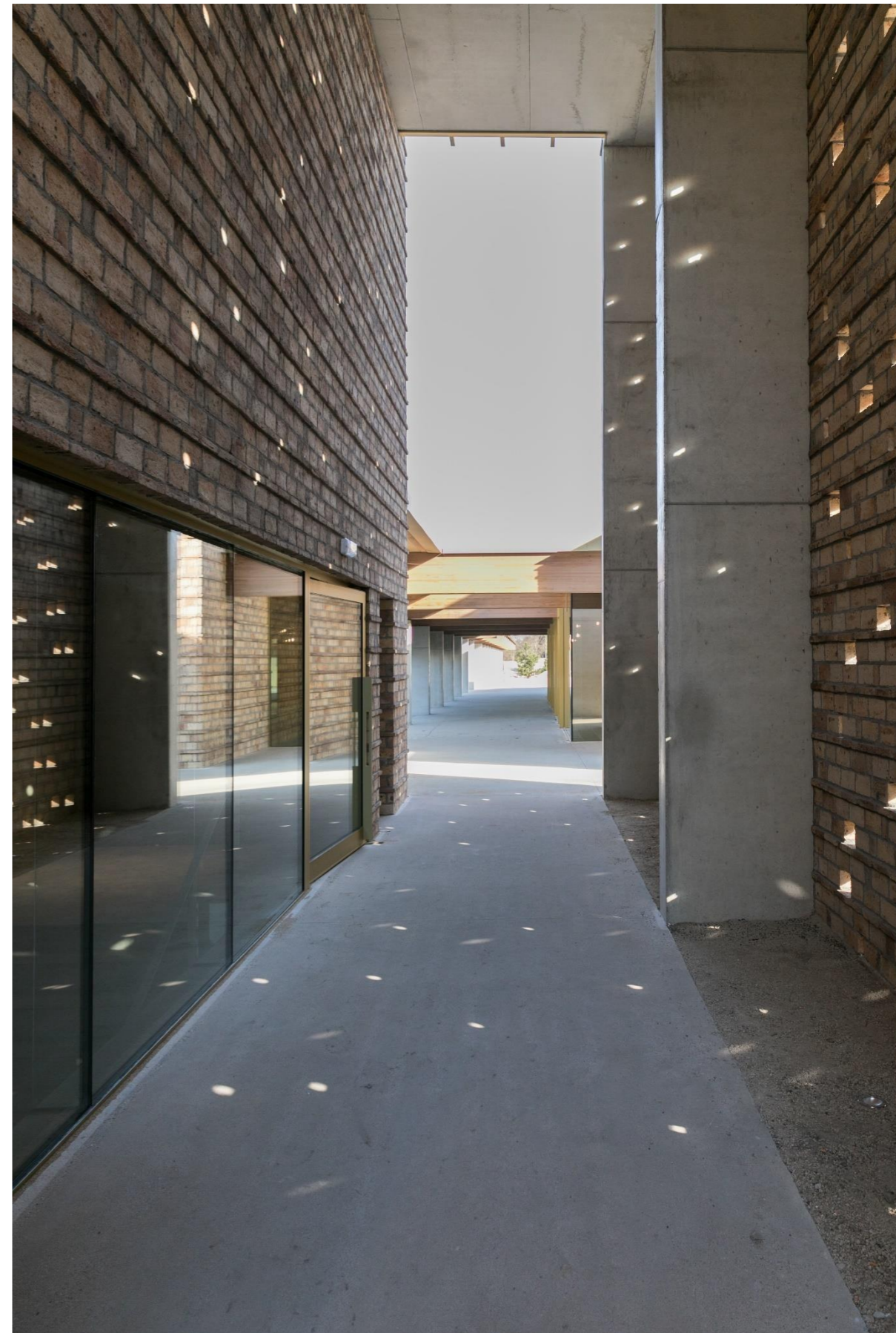
Welzijnszorg Kempen nam samen met de mutualiteiten het initiatief om Kind In Nood Kempen op te richten. Kind in Nood Kempen zorgt samen met VK Antwerpen voor een 'antennedienst' in Turnhout waar hulpverleners en burgers terecht kunnen. Kind in Nood Kempen is een samenwerking tussen de Christelijke Mutualiteit, De Voorzorg, de 27 OCMW's uit de regio en Welzijnszorg Kempen. Welzijnszorg Kempen verzorgt het bestuurssecretariaat van de vereniging.

De Vertrouwenscentra voor Kindermishandeling zijn een aanspreekpunt voor alle mogelijke intrafamiliale situaties van geweld op kinderen. De meldingen kunnen komen van hulpverleners of burgers die al dan niet verwezen zijn door het meldpunt 1712. Het VK tracht een inschatting te maken van wat er aan de hand is met het kind of de jongere om zicht te krijgen op de ernst en de omvang van het probleem. Het VK probeert hulp te bieden vanuit de behoeften van het kind: wat heeft het kind of de jongere op dit ogenblik, maar ook op langere termijn, nodig? Soms is een aangemeld gezin reeds gekend bij andere hulpverleningsinstanties.

Daarom is het zinvol dat de inspanningen van de betrokken diensten worden afgestemd op mekaar.

Het VK neemt hier dan vaak een coördinerende rol in op. In de situaties waarin een actieve tussenkomst van het VK nodig is, gaan zij met het gezin en eventueel betrokken hulpverlening aan de slag. Dit kan vanuit hun reguliere werking, of vanuit een meer dwingend Mano-kader. Het gebeurt ook dat het VK niet voldoende garanties heeft voor de veiligheid van een kind. Dan wordt er contact opgenomen met het Jeugdparquet die de situatie dan verder coördineren.

De middelen van PONTES werden aangewend om de werking van het centrum te versterken en middelen aan te kopen die de opvang van kinderen in het centrum aangenamer kunnen maken.

3. BELEID 2023

Aan de hand van het ondernemingsplan 2019-2024 werd in 2023 uitvoering gegeven aan de voorziene strategische doelstellingen. Aangezien het hier dikwijls om langlopende doelen gaat, is de uitvoering ervan over meerdere jaren uitgespreid.

In 2023 werd verder gewerkt aan twee belangrijke investeringsdossiers voor het crematorium van Antwerpen. Enerzijds willen we in de periode 2025-2026 het hoofdgebouw vernieuwen vermits het huidige gebouw niet meer eigentijds is en niet meer beantwoordt aan de duurzaamheidsvereisten. Er werd daarom een architecturale opdracht uitgeschreven en een keuze voor een architecturaal concept en een architectenteam gemaakt. Samen met dit team wordt het concept in een dialoog tussen opdrachtgever en opdrachtnemer verder uitgewerkt. Nog voor het jaareinde moesten de uitvoeringsdossiers worden afgerond zodat de omgevingsvergunning kon worden aangevraagd en de markt kon worden geraadpleegd voor de uitvoering van de werken.

Anderzijds beseften we dat de renovatie en herbestemming van het kasteel Schoonselhof op de gelijknamige begraafplaats een belangrijke invloed kon hebben op het programma van eisen voor het hoofdgebouw. Daarom werd met de stad Antwerpen onderhandeld over de overdracht van het gebouw en het renovatiedossier. PONTES werd door middel van een erfpachtovereenkomst gebruiker van het gebouw en werkte in overleg met architecten aan aangepaste plannen. Deze plannen werden in het najaar van 2022 afgestemd met de brandweer en het Agentschap Onroerend Erfgoed. Vervolgens zouden de architecten een nieuwe financiële raming opstellen en op basis van die nieuwe financiële inzichten zou PONTES definitief beslissen over de renovatie van het kasteel. De nieuwe ramingen maakten echter al snel duidelijk dat de kosten voor de renovatie van het kasteel dermate gestegen waren dat een rendabele exploitatie met louter uitvaartmaaltijden onrealistisch was geworden. De raad van bestuur heeft daarom in september 2023 beslist af te zien van de renovatie van het kasteel.

Ter voorbereiding van deze dossiers had PONTES een energiestudie laten uitvoeren om na te gaan op welke wijze wij in de toekomst moeten voorzien in onze energiebehoeften. De conclusies van die studie leidden tot de bevinding dat PONTES zowel moet inzetten op het reduceren van de energiebehoefte alsook op het zelf voorzien in energie. Daartoe zullen wij de organisatie van onze werkprocessen moeten aanpassen en investeren in alternatieve energiebronnen. In 2022 gaf PONTES de opdracht voor de levering en plaatsing van een ORC-installatie waarmee restwarmte maximaal zal worden gerecupereerd en omgezet in elektriciteit. Die installatie zal in 2024 in gebruik worden genomen.

In het najaar van 2022 startten de werken voor de renovatie van drie ovenlijnen in het crematorium van Antwerpen. Deze installaties worden aangepast aan de laatste stand van de techniek, de filterinstallaties worden verbeterd en de warmterecuperatie wordt mee voorzien. Ook deze werken zullen in 2024 afgerond zijn.

PONTES heeft tevens deelgenomen aan de debatten over de herziening van de wetgeving voor de uitvaartsector, die een belangrijke impact zal hebben op het publiek karakter van onze crematoria. De Vlaamse Regering heeft het nieuwe ontwerp van decreet goedgekeurd en in het najaar volgde het publiek debat in de commissies en in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement.

In het crematorium van Turnhout werden de koffiezalen opgefrist en voorzien van nieuw eigentijds meubilair. Er werd een installatie voor de klimaatbeheersing geplaatst en de zalen kregen nieuwe verlichtingsarmaturen.

Voor een optimale communicatie met de klanten werd in 2023 gestart met de ontwikkeling van een klantenportaal dat een aanvulling wordt op het reeds jaren bestaande digitale reservatieplatform. Dit platform zal in 2024 gelanceerd worden.

De samenwerking met de Vlaamse crematoria leidde einde 2023 tot de ontwikkeling van nieuwe en duurzame asurne die vanaf 2024 als standaardurne zal worden gebruikt. De asurne is vervaardigd uit afval uit zeeën en oceanen, dat vervolgens gerecycleerd werd tot granulaat en voor diverse toepassingen kan worden gebruikt. Zo ontstond de OceanUrn die na gebruik ook opnieuw kan worden gerecycleerd.

Tot slot werd sterk ingezet op de versterking van onze interne organisatie. In overleg met medewerkers startten we een organisatieproject om onze waarden te (her)definiëren en de pijnpunten in onze werking weg te werken. Het denkproces leidde tot een nieuw organisatiemodel waarbij teams en hun onderscheiden opdrachten beter worden afgebakend. Dit moet leiden tot een duidelijker beeld van rollen en verantwoordelijkheden en zal medewerkers ook meer autonomie bieden. In 2024 zetten we verder in op opleiding en training die nodig zal zijn om voor de implementatie van het nieuwe model.

4. KERNCIJFERS 2023

a. Algemene toelichting

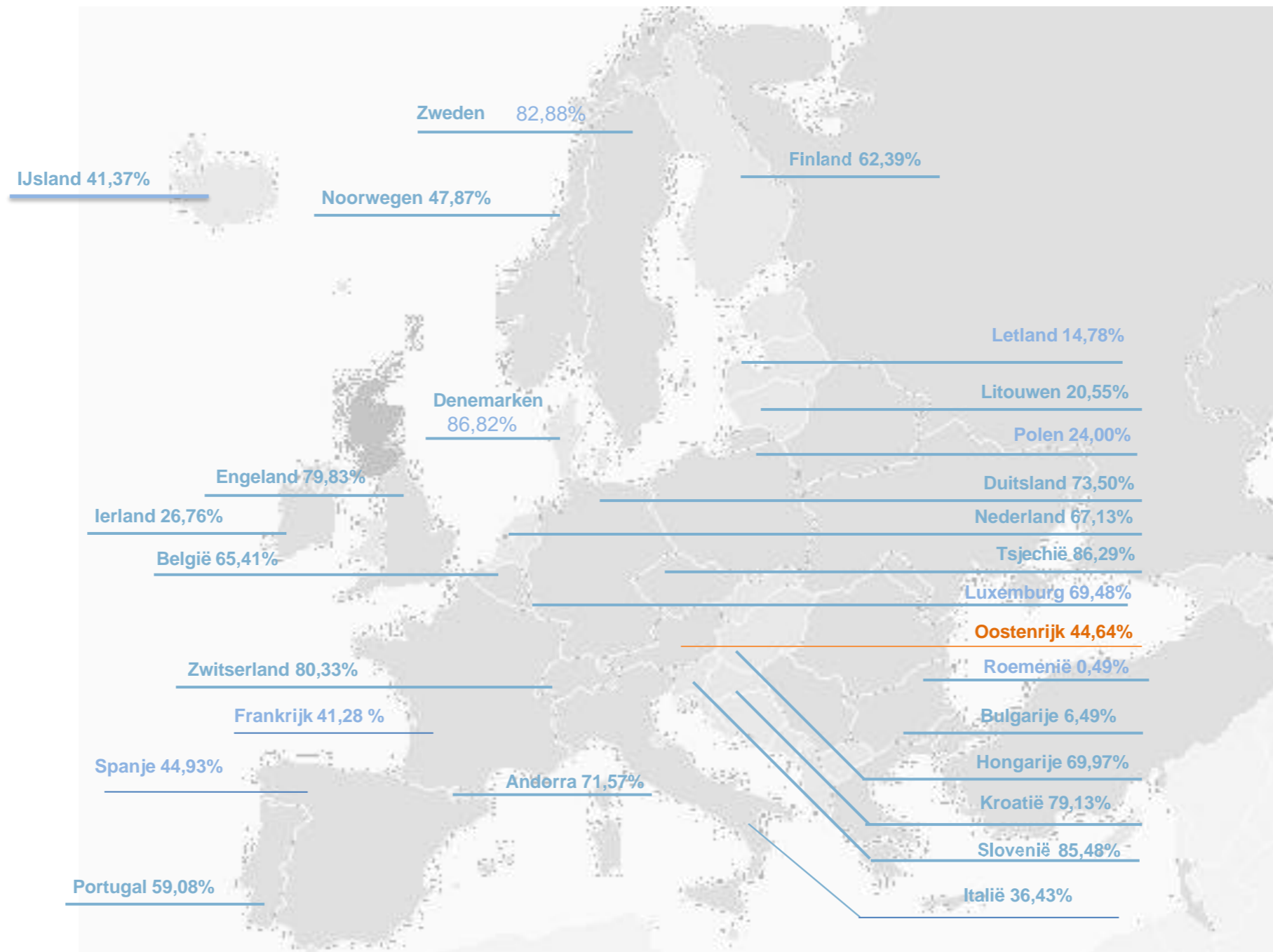
In 2023 stelden we vast dat onze werking aansloot bij de exploitatie van onze crematoria zoals we die kenden voor de pandemie. Het lijkt daarom zinvol om 2023 te vergelijken met 2019 en de drie tussenliggende jaren als pandemiejaren te beschouwen met uitzonderlijke cijfers.

Toch moeten we nog twee kanttekeningen maken: enerzijds zien we dat de crematiecijfers in de eerste helft van het jaar toch nog opmerkelijk hoog lagen en dat de 'normale' tendensen zich maar manifesteerden vanaf de zomer. Anderzijds zien we nog steeds geen signalen van de in de Corona-periode aangekondigde ondersterfte. Ook al kennen de cijfers in het najaar eerder een normale evolutie en zijn ze lager dan in het voorjaar, toch zijn ze vergelijkbaar met wat gangbaar was in 2019.

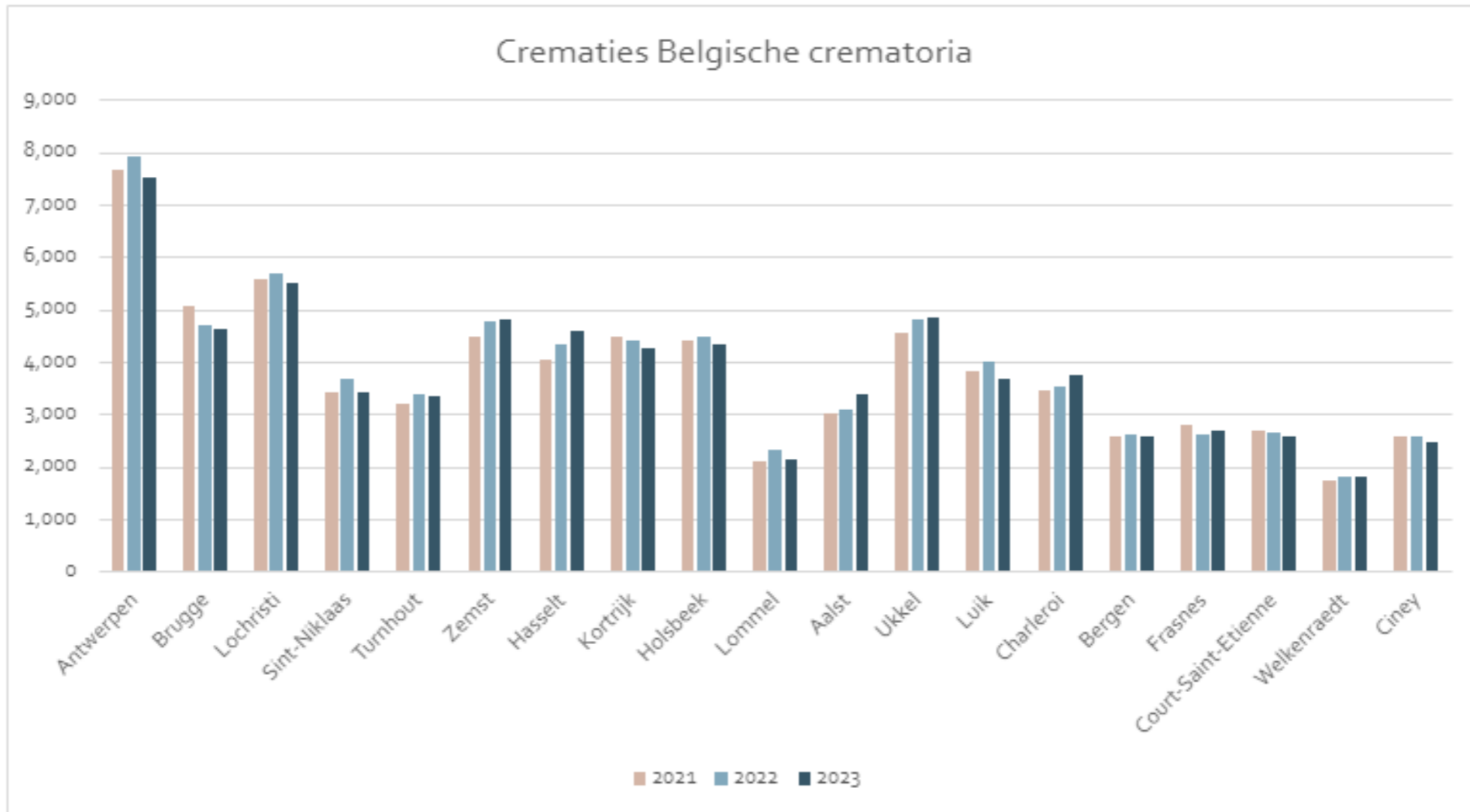
b. Aantal crematies in Europa

Cijfers uit 2022

Cijfers 2023

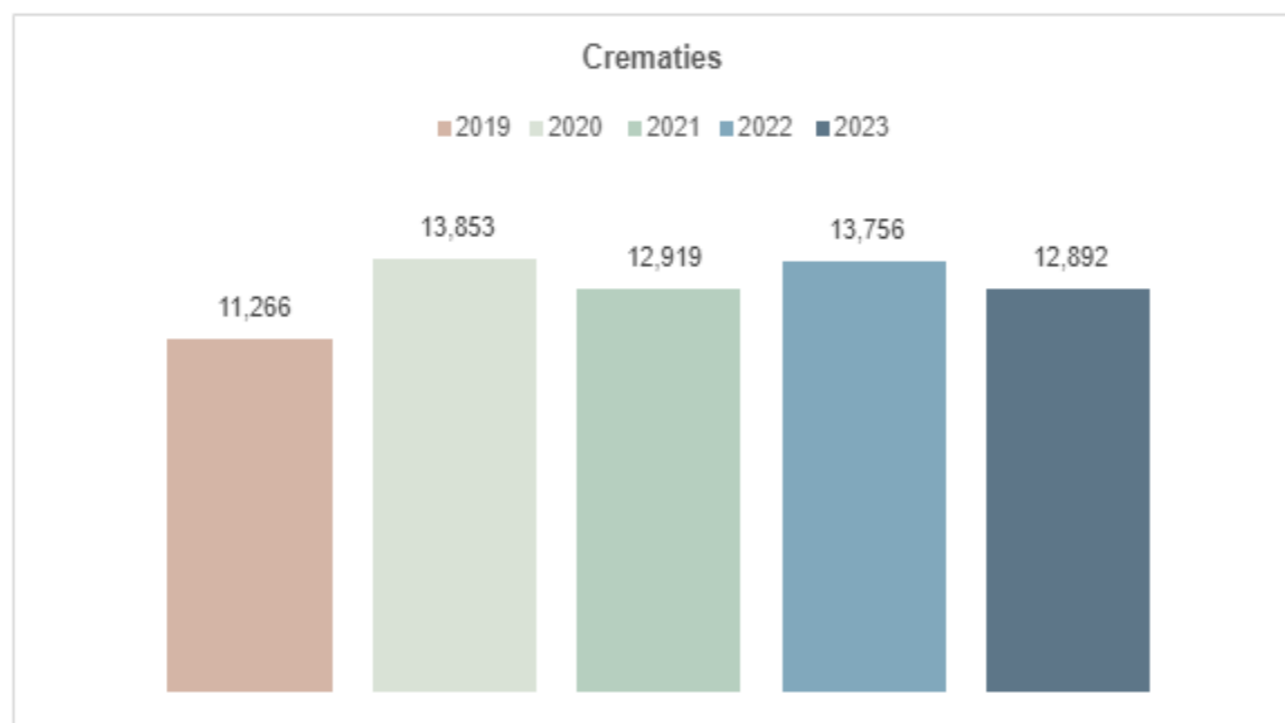

c. Crematies Belgische crematoria

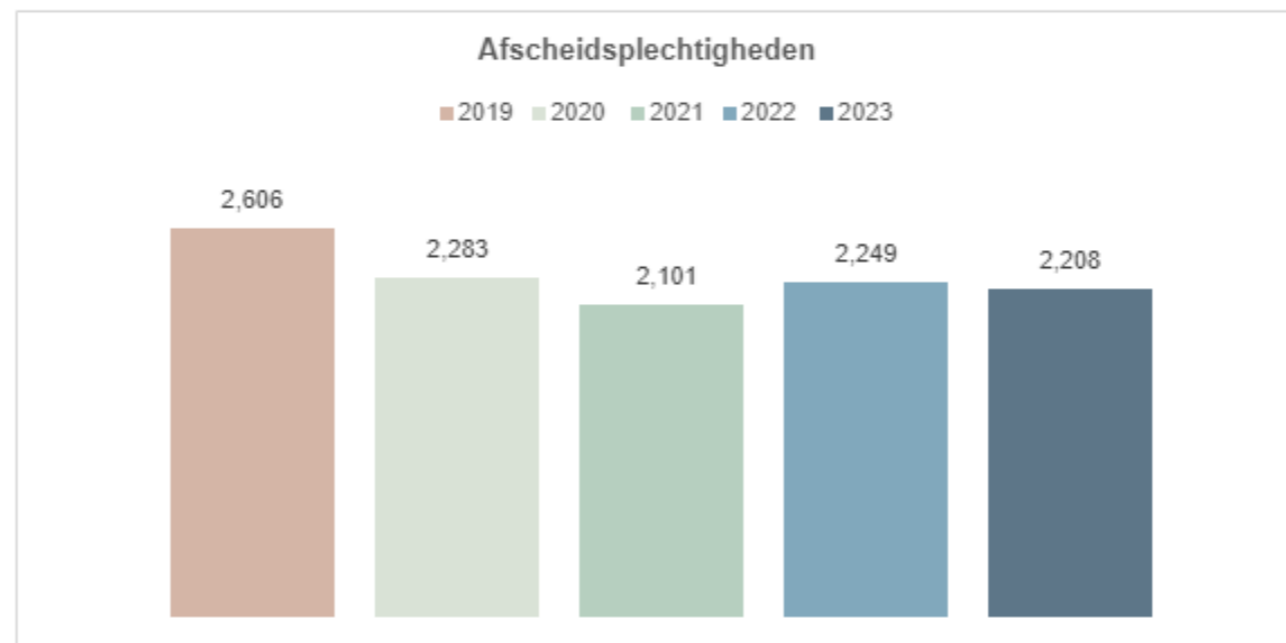
d. Aantal crematies en plechtigheden PONTES

De onderstaande grafiek toont aan dat – in tegenstelling tot wat algemeen werd verwacht – er nog steeds geen sprake is van enige vorm van ondersterfte. Integendeel, het sterftecijfer en het aantal crematies blijft aanzienlijk hoog liggen (zeker in het voorjaar).

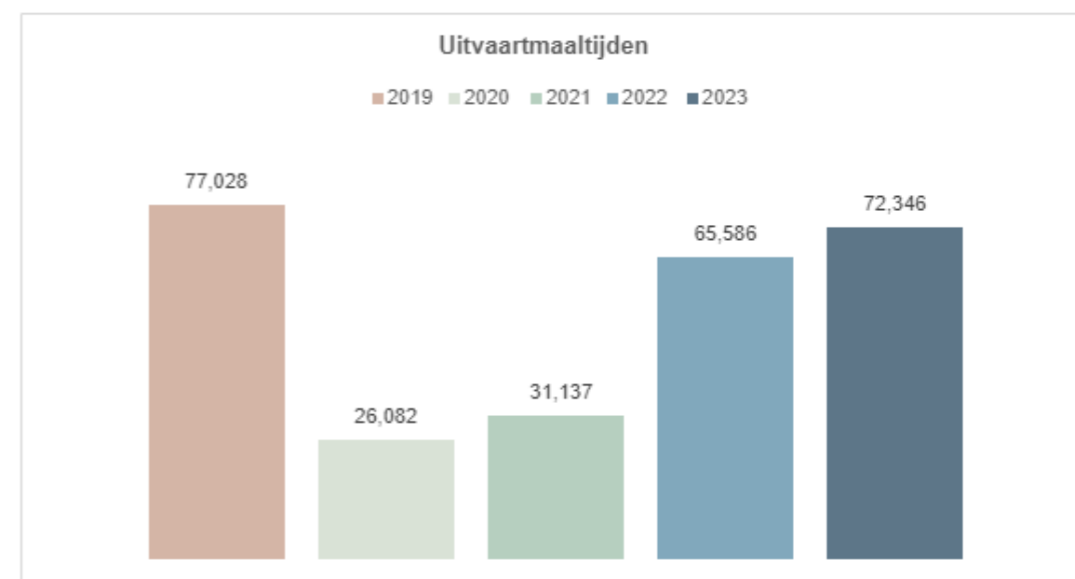
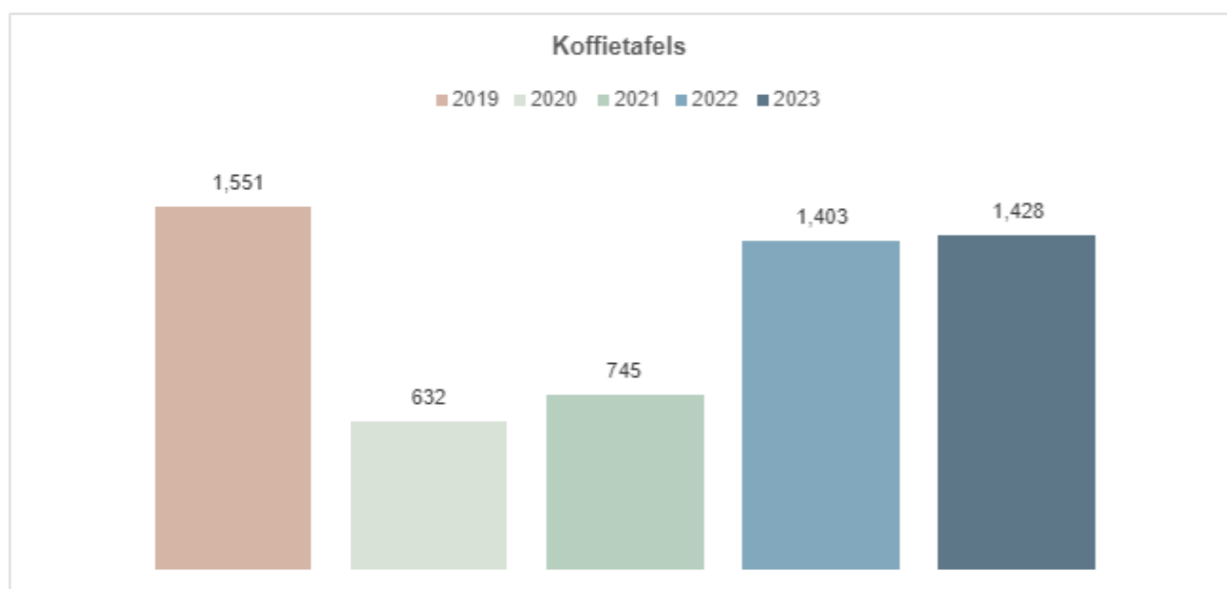
Het aantal afscheidsplichtigheden dat in één van onze vestigingen wordt georganiseerd blijft achterop hinken, ook al gelden de beschermingsmaatregelen van tijdens de pandemie niet meer.

Tijdens de corona-periode hebben nabestaanden uitvaarten moeten organiseren in kleinere groepen. Het gevoel leeft dat die trend blijft bestaan. Aangezien kleinere groepen makkelijk kunnen bijeenkomen in de funeraria van uitvaartondernemers wordt minder vaak een beroep gedaan op onze aula's.

e. Aantal koffietafels en uitvaartmaaltijden PONTES

Ook voor de organisatie van uitvaartmaaltijden is er terug een redelijk herstel van de activiteiten, maar geldt dezelfde vaststelling als voor de afscheidsplichtigheden. Het organiseren van een uitvaartmaaltijd na een afscheidsdienst lijkt te dalen (we hebben hierover echter geen volledig beeld), waarvan we verwachten dat het een algemene en blijvende trend zal zijn. Louter in Lommel zien we een andere tendens, waar het aantal koffietafels blijft toenemen en waar het gemiddeld aantal deelnemers aan een uitvaartmaaltijd zelfs boven het niveau van voor de pandemie uitschiet.

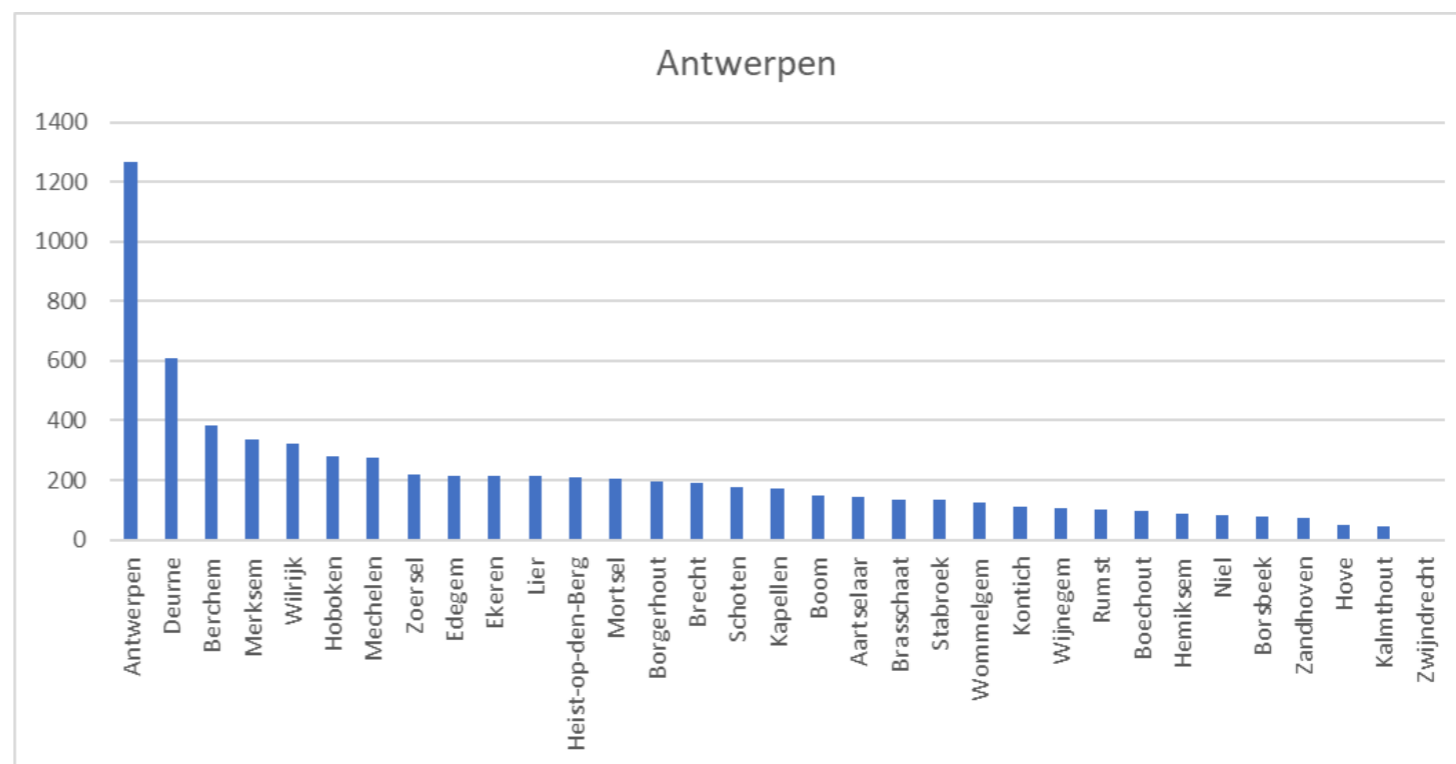
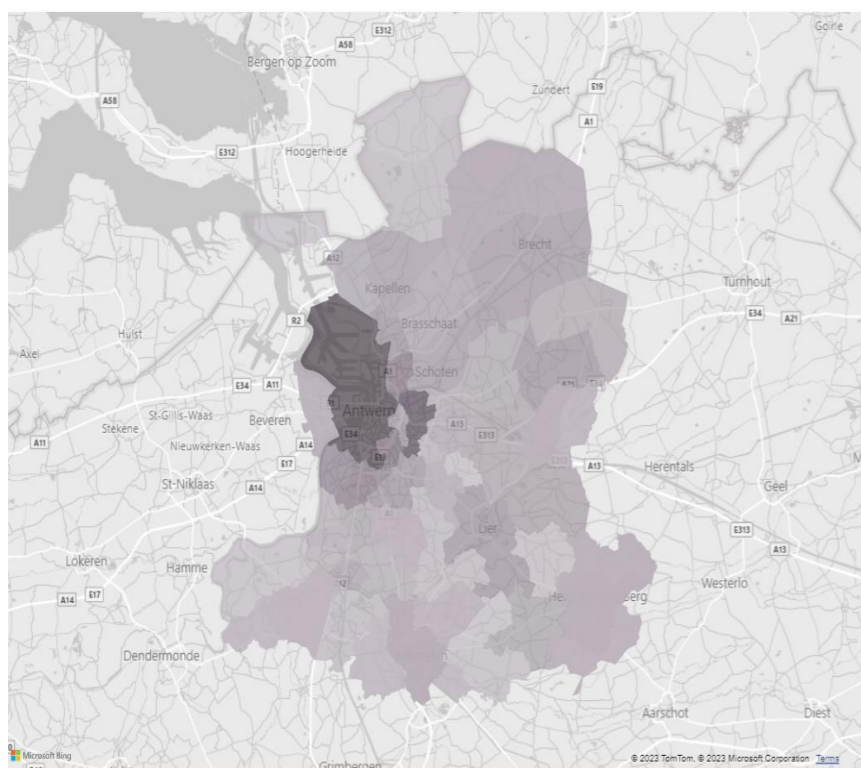

5. Digitale kaart

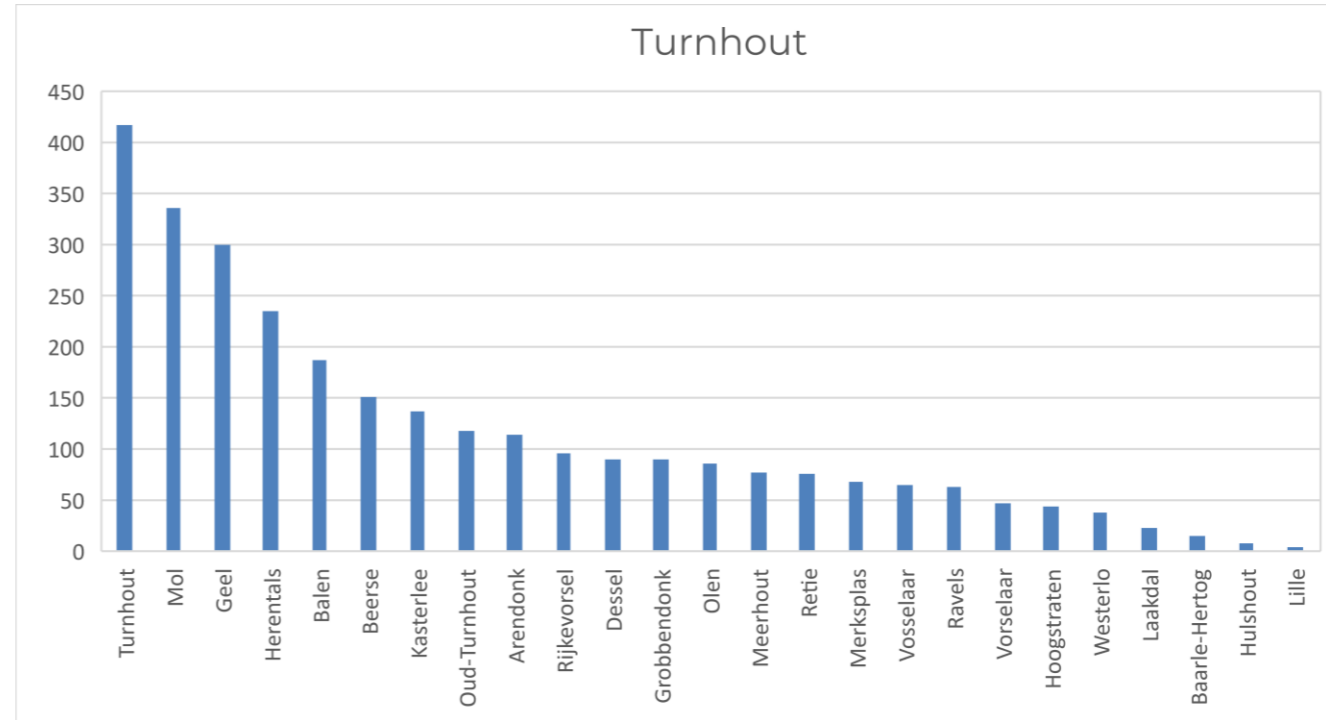
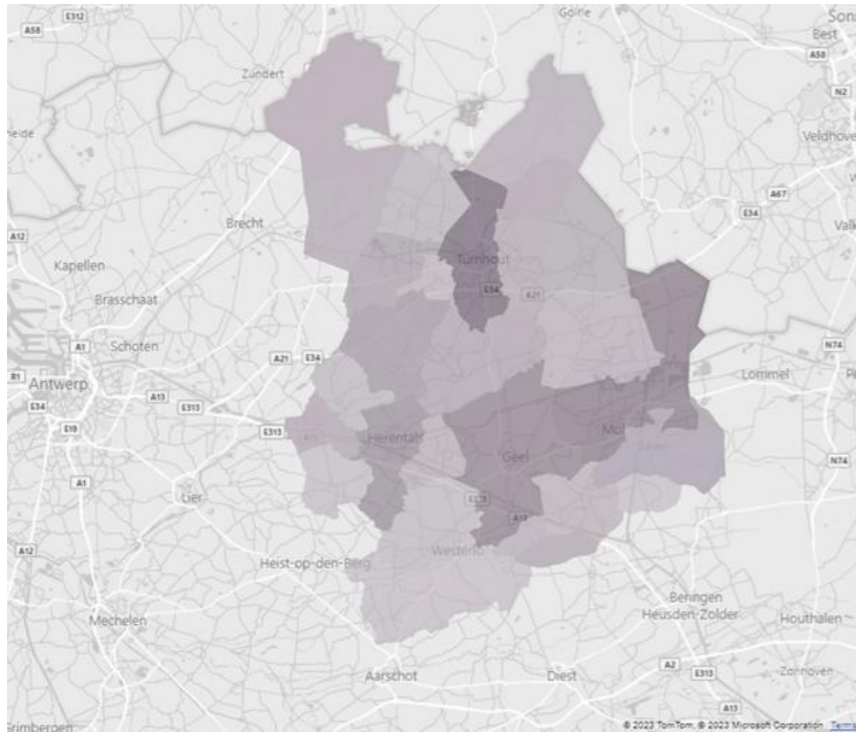
Antwerpen

Onderstaande kaart geeft de geografische spreiding weer van de gecremeerde overledenen.

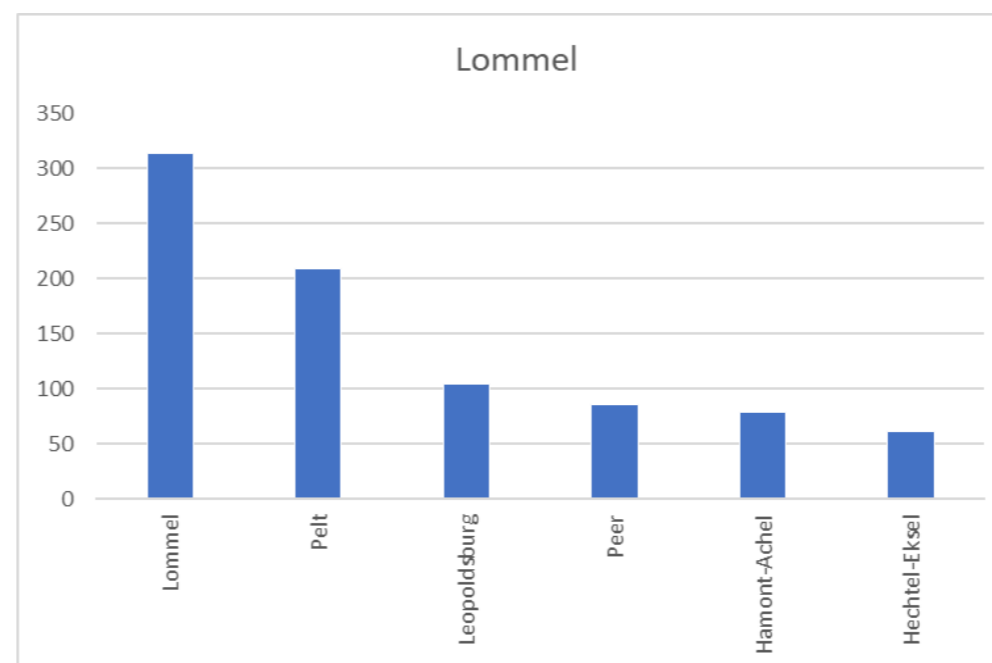
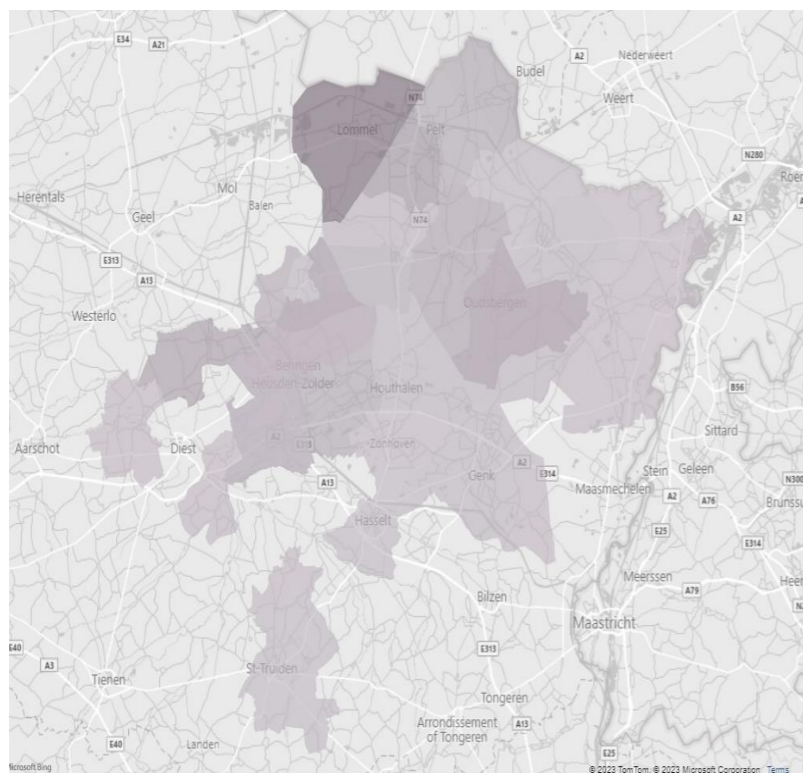
Turnhout

Onderstaande kaart geeft de geografische spreiding weer van de gecremeerde overledenen.

Lommel

Onderstaande kaart geeft de geografische spreiding weer van de gecremeerde overledenen.

6. MILIEURESULATEN EN EMISSIEMETINGEN

Jaarlijks laat PONTES de emissies van de technische installaties in Antwerpen, Turnhout en Lommel controleren door een onafhankelijk controleorgaan. Eurofins werd met deze opdracht belast en heeft de metingen uitgevoerd. Deze metingen worden uitgevoerd om na te gaan of PONTES de strenge milieunormen zoals voorzien in het Vlaamse Reglement betreffende de Milieuvergunning (Vlarem) ook daadwerkelijk naleeft. De stoffen die gemeten worden zijn koolstofmonoxide (CO), stikstofoxide (Nox), zwaveldioxide (SO₂), fijn stof, kwik (Hg) en dioxines en furanen.

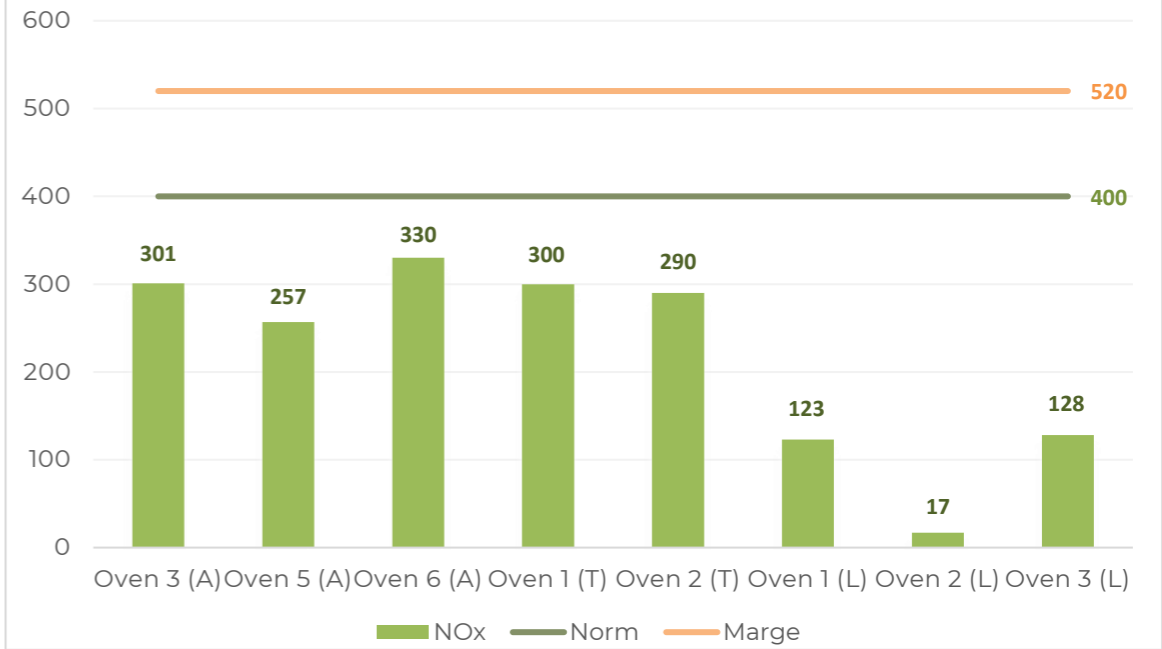
De metingen voor alle emissies blijven binnen de vooropgestelde normen.

Voor de meting van de emissies geldt in het Vlarem dat de som van alle systematische en toevallige fouten van de monsterneming en de analyse samen niet meer mogen bedragen dan 30% boven de grenswaarde. Hierdoor worden de gemeten waarden nog steeds aanvaard als voldoende voor de overeenkomstige grenswaarde als ze binnen de marge van 30% blijven. Voor 2023 is dit alleszins niet relevant vermits alle metingen binnen de grenswaarden zijn gebleven.

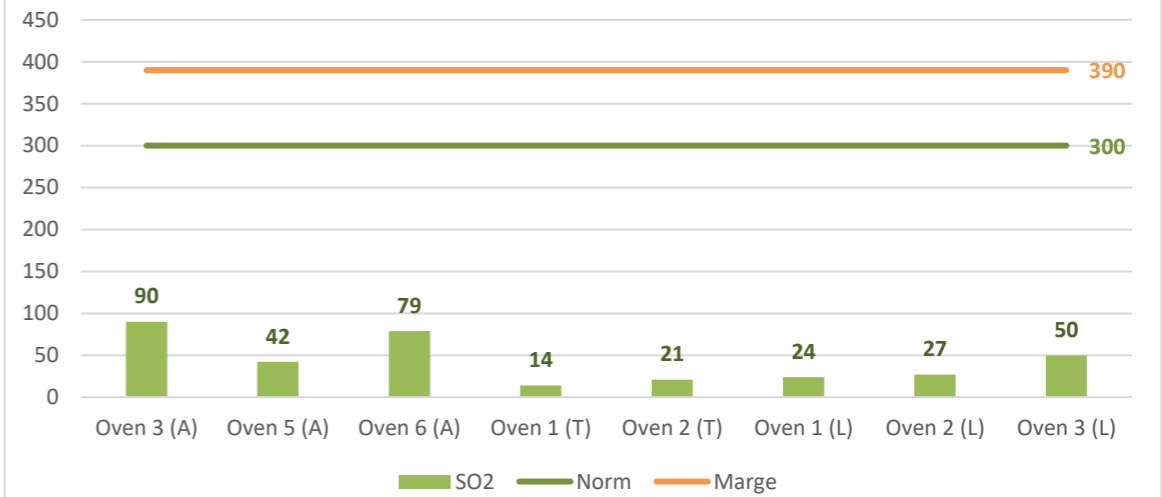

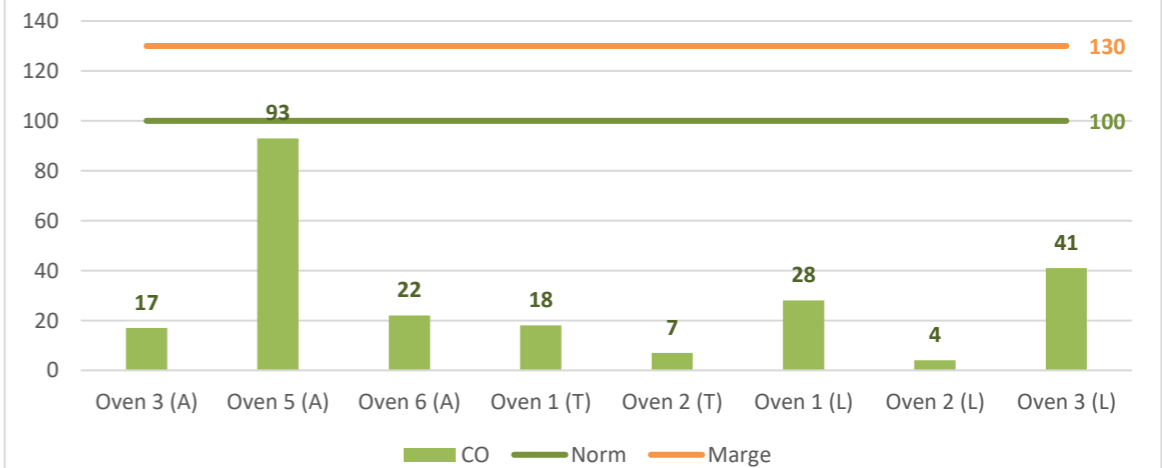
STIKSTOFOXIDE 2023

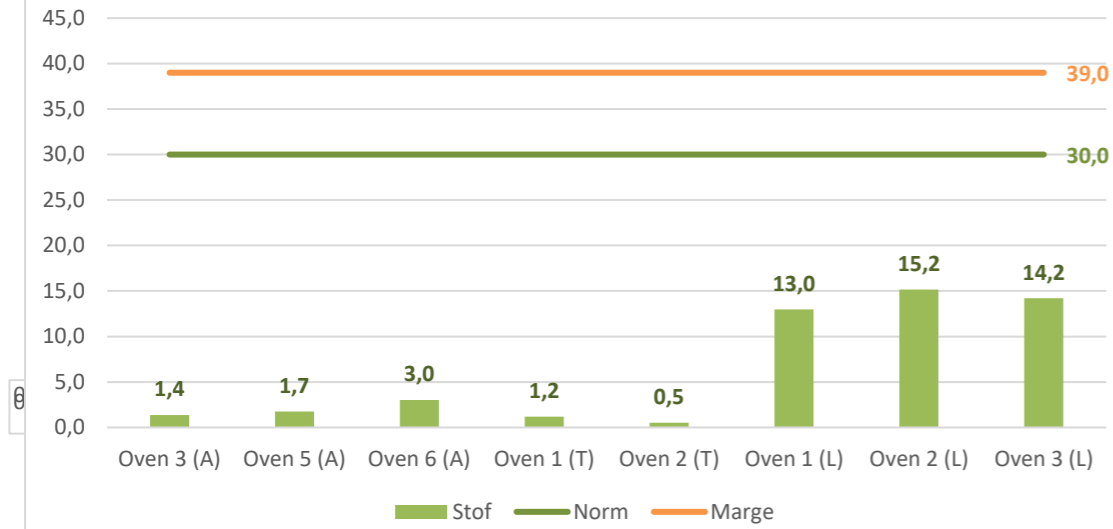
ZWAVELDIOXIDE 2023

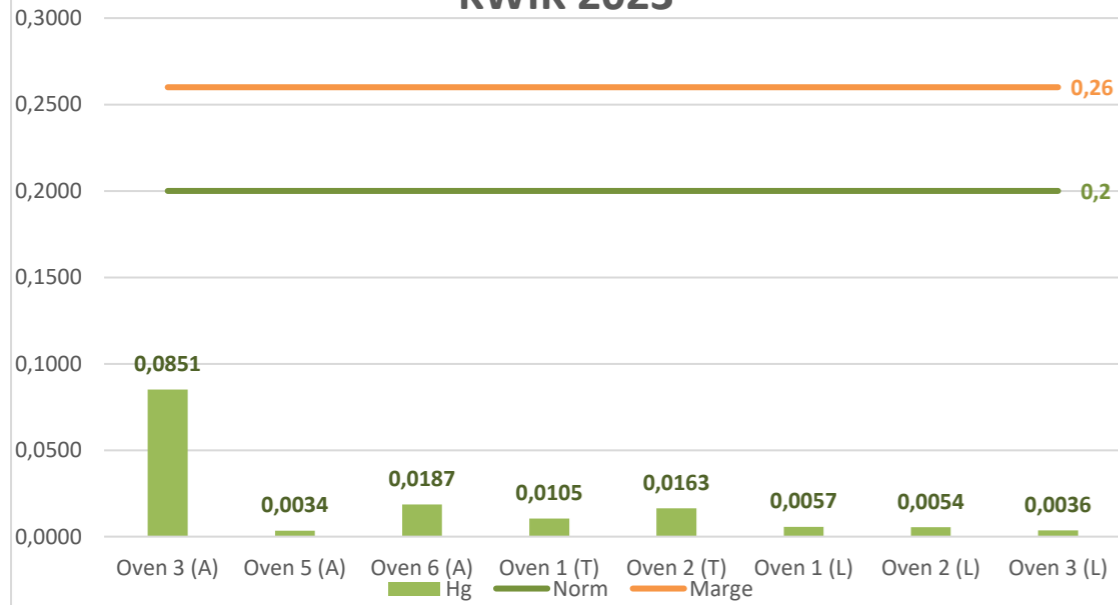
KOOLSTOFMONOXIDE 2023

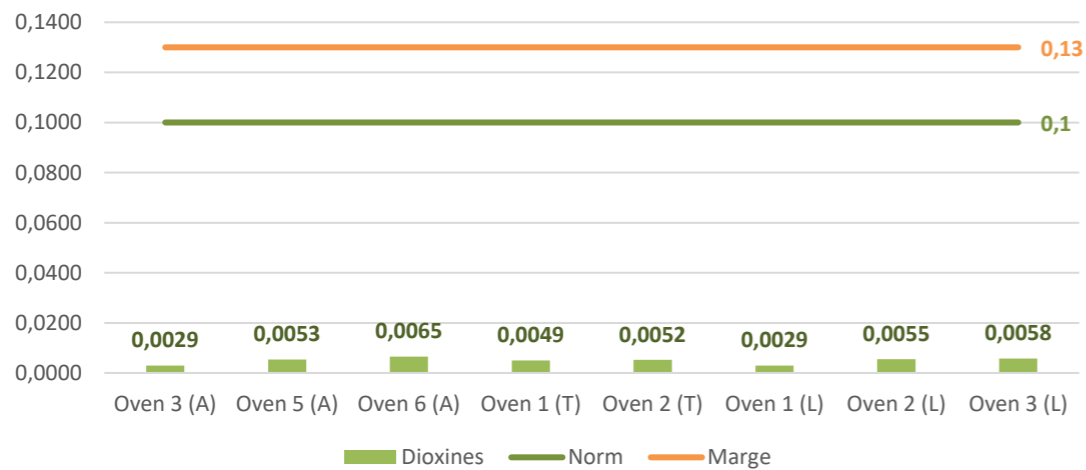
FIJN STOF 2023

KWIK 2023

DIOXINES EN FURANEN 2023

7. ANALYSE KLACHTEN

Zoals uit de cijfers blijkt heeft PONTES in 2023 bijna 13.000 crematies uitgevoerd, werden er meer dan 2.200 afscheidsplechtigheden begeleid en werden meer dan 72.000 personen bediend tijdens ruim 1.400 uitvaartmaaltijden.

De ontvangen en geregistreerde klachten (19 in totaal) worden eerst intern onderzocht en nadien op basis van de verzamelde informatie beantwoord. 13 klachten handelden over de werking van het crematorium in Antwerpen, 5 klachten betroffen de werking van het crematorium van Turnhout en twee klachten gingen over crematorium Stuifduin. Het totaal aantal klachten vorig jaar bedroeg 49.

De klachten kunnen als volgt onderverdeeld worden:

- 7 klachten over de catering
- 3 klachten over het crematieproces
- 3 klachten over een afscheidsplechtigheid
- 3 klachten over de facturatie van onze prestaties
- 1 klacht over de prijszetting
- 1 klacht over de infrastructuur
- 1 klacht over een technische storing

De klachten over de catering situeren zich voornamelijk in de tweede jaarhelft en zijn uiteenlopend van aard. In ongeveer de helft van het aantal klachten gaat de betwisting over de facturatie van de uitvaartmaaltijden (verbruik niet juist aangerekend of prijzen stemmen niet overeen met de informatie bekomen van de uitvaartondernemer). In het merendeel van deze klachten is de factuur recht gezet, maar soms worden nabestaanden niet, onvoldoende of onjuist geïnformeerd door de uitvaartondernemer. Doordat er dan contact wordt genomen met het crematorium en de juiste informatie kan worden verschaft, kan een klacht dikwijls worden rechtgezet.

Inhoudelijk staan onze medewerkers garant voor een sterke en professionele begeleiding van afscheidsmomenten. Soms zijn er echter andere omstandigheden die wel eens durven leiden tot een klacht, zoals bijvoorbeeld een discussie over de aanrekening van een boete, een onvoorziene evacuatie van het gebouw tijdens een afscheidsplechtigheid of onvoldoende klimaatbeheersing tijdens de warme zomermaanden.

Na de ingebruikname van de koelruimte in het crematorium van Antwerpen is er enige tijd discussie geweest over de aanrekening van het gebruik van deze infrastructuur. Door een versoepeling van de aanrekenbare uren en betere communicatie behoort dit probleem ondertussen tot het verleden.

De individuele klachten handelden over de afstand tussen het gebouw en de parking van het crematorium van Lommel. Voor sommigen is die afstand een ergernis maar dit is helaas onoplosbaar. Een andere uitvaartondernemer heeft zich beklagd over de aanrekening van een crematietarief voor een kind, ook al had het kind in kwestie slechts twee uren geleefd. Tot slot ging een klacht over het feit dat een uitvaartondernemer twee keer naar het crematorium had moeten rijden omdat hij door een technische storing geen toegang tot het technisch gebouw kon krijgen.

Anderzijds mochten we ook verschillende complimenten ontvangen. Verschillende positieve berichten ontvingen we over de uitvoering en begeleiding van afscheidsplechtigheden, de flexibiliteit waarmee de uitvoering van de crematies werd verzorgd en de begeleiding van ouders die hun ongebooren kind zijn verloren.

8. FINANCIËLE RESULTATEN

a. Balans

De balans van het financieel jaar 2023 vertoont een gebruikelijke daling van 23,9 naar ruim 22,6 miljoen euro (-5,3%), wat een gebruikelijke afname is zeker in een jaar waarin het aantal investeringen eerder beperkt bleef en waarin er dus normaal wordt afgeschreven.

Deze tendens blijkt duidelijk wanneer we de 'materiële vaste activa' bestuderen, waarbij vastgesteld kan worden dat de waarde van 'terreinen en gebouwen, 'installaties en machines' en van het 'meubilair' is gedaald als gevolg van de normale afschrijvingen. Een toename is daarentegen merkbaar op de post 'activa in aanbouw', wat te verklaren is door de technische installaties in het crematorium van Antwerpen die worden gerenoveerd en uitgebreid met een systeem voor warmterecuperatie. Tevens zitten hier ook reeds aanloopkosten in vervat naar aanleiding van de bouw van het nieuw hoofdgebouw in Antwerpen.

Verder valt aan de activazijde op dat de 'handelsvorderingen' zijn toegenomen. Dit kan worden verklaard doordat we op het einde van het jaar niet alleen een nieuwe boekhoudsoftware in gebruik hebben genomen, maar ook kampten met een tekort in de personeelsbezetting. Er is toen veel aandacht gegaan naar de transitie naar de nieuwe software waardoor de invordering van de facturen vertraging had opgelopen. Anderzijds blijft het volume op hetzelfde niveau als het jaar voordien, als we rekening houden met de toegenomen omzet. Uiteraard is dit een momentopname per einde jaar en de achterstand is ondertussen ingelopen.

De liquiditeitspositie van Pontes bleef in 2023 nagenoeg ongewijzigd ten opzichte van het vorige boekjaar.

Aan de passiefzijde noteren we vooral de toename van het 'eigen vermogen' als gevolg van de toegenomen winst en de daling van de schulden. De netto-winst leidt ertoe dat de 'overgedragen winst' toeneemt, terwijl de 'langlopende schulden' met ongeveer 10,4% verder werden afgebouwd. Deze schuldafbouw ligt overigens volledig in lijn met de financiële meerjarenplanning.

Activa

	31/12/2023	31/12/2022
VASTE ACTIVA	€ 18.013.534,58	€ 19.255.272,26
II. Immateriële vaste activa	€ 65.338,63	€ 65.281,40
III. Materiële vaste activa	€ 17.942.240,99	€ 19.184.188,90
A. Terreinen en gebouwen	€ 13.502.414,84	€ 14.289.999,74
B. Installaties, machines en uitrusting	€ 2.491.433,27	€ 2.958.094,41
C. Meubilair en rollend materieel	€ 334.512,69	€ 406.177,70
E. Overige materiële vaste activa	€ 208.480,19	€ 208.480,19
IV. Financiële vaste activa	€ 5.954,96	€ 5.801,96
VLOTTENDE ACTIVA	€ 4.634.655,95	€ 4.651.895,01
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	€ 19.396,73	€ 32.866,98
A.1. Grond- & hulpstoffen	€ 0,00	€ 0,00
A.4. Voorraden	€ 19.396,73	€ 1.500,00
VII. Vorderingen op minder dan één jaar	€ 1.001.792,19	€ 880.829,38
A. Handelsvorderingen	€ 943.095,96	€ 798.535,57
B. Overige vorderingen	€ 58.696,23	€ 82.293,81
VIII. Geldbeleggingen	€ 2.500.000,00	€ 2.500.000,00
IX. Liquide middelen	€ 1.015.589,72	€ 1.102.296,58
X. Overlopende rekeningen	€ 97.877,31	€ 135.902,07
TOTAAL ACTIVA	€ 22.648.190,53	€ 23.907.167,27

Passiva

	31/12/2023	31/12/2022
EIGEN VERMOGEN	€ 12.175.632,36	€ 11.670.833,22
I. Kapitaal	€ 4.840.960,00	€ 4.840.960,00
III. Herwaarderingsmeerwaarden	€ 838.917,38	€ 838.917,38
IV. Reserves	€ 1.874.148,05	€ 1.874.148,05
A. Wettelijke reserves	€ 214.020,44	€ 214.020,44
B. Onbeschikbare reserves	€ 440.181,20	€ 440.181,20
D. Beschikbare reserves	€ 1.433.966,85	€ 1.433.966,85
V. Overgedragen resultaat	€ 2.745.580,46	€ 2.116.875,81
VI. Kapitaalsubsidies	€ 1.876.026,47	€ 1.999.981,98
VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN	€ 0,00	€ 24.718,42
SCHULDEN	€ 10.407.862,17	€ 12.211.565,63
VIII. Schulden op meer dan één jaar	€ 8.056.664,13	€ 8.986.879,24
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	€ 2.410.018,73	€ 3.212.758,56
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	€ 960.408,95	€ 1.039.834,51
C. Handelsschulden	€ 1.007.220,79	€ 1.663.285,32
E.1. Belastingen	€ 111.696,70	€ 105.493,19
E.2. Bezoldigingen en sociale lasten	€ 330.436,29	€ 403.889,54
F. Overige schulden	€ 256,00	€ 256,00
X. Overlopende rekeningen	€ 5.875,31	€ 11.927,83
TOTAAL PASSIVA	€ 22.648.190,53	€ 23.907.167,27

b. Resultatenrekening

In het eerste deel van de resultatenrekening, dat handelt over de bedrijfsopbrengsten, noteren we de sterke toename van het omzetcijfer (+16,5%). Deze stijging is rechtstreeks het gevolg van de prijscorrectie die vanaf januari 2023 werd doorgevoerd in reactie op de sterk gestegen energieprijzen. Ook al zijn de tarieven voor gas en elektriciteit ondertussen terug gedaald, toch blijven we geconfronteerd met een blijvende impact van de energiecrisis (hogere prijzen bij leveranciers en hogere personeelsuitgaven door indexering).

De rubriek 'bedrijfskosten' vertoont enerzijds een toename van uitgaven voor handelsgoederen. Dit is te wijten aan het feit dat er in 2023 meer uitvaartmaaltijden werden aangeboden in vergelijking met 2022 (+7,3%). Anderzijds zijn de kosten voor diensten en diverse goederen gedaald, wat uitsluitend toe te schrijven is aan de reeds vermelde daling van de energiekosten (€-811K). Sommige uitgaven binnen deze rubriek zijn dan weer gestegen. In dit verband vermelden we de uitgaven aan architecten en adviseurs voor het ontwerp van het nieuw hoofdgebouw, kosten voor publiciteit en representatie (40-jarig jubileum van PONTES), kosten voor vervoer (van en naar ons ophaalpunt in Brecht) en de kosten voor uitzendkrachten (vooral catering crematorium Lommel). Ook gingen er heel wat middelen naar de verdere buitenaanleg van het crematorium Stuifduin en de externe begeleiding om te komen tot een nieuw organisatie-model.

De toename van de personeelsuitgaven was in 2023 terug normaal te noemen na de sterke indexstijgingen tijdens de energiecrisis en betreft veeleer een gebruikelijke indexering van de lonen en doorschaling van de medewerkers.

In 2023 werd voor de laatste keer een wachtgeld uitbetaald aan medewerkers die vervroegd uit dienst waren getreden. In het verleden konden medewerkers reeds voorafgaand aan hun vervroegd pensioen uit dienst treden en daarvoor een wachtgeld ontvangen. Dit systeem werd in 2018 afgeschaft, wat betekent dat in 2023 de laatste medewerker uit dit systeem is verdwenen en definitief op pensioen is gegaan. De daarvoor aangelegde voorziening is helemaal uitgeput en zal dus niet meer in de jaarrekening opgenomen worden.

De stijging van de rubriek 'niet-recurrente bedrijfskosten' is te wijten aan de versnelde afschrijvingen van de ovens die in het crematorium van Antwerpen niet worden gerenoveerd en buiten dienst werden gesteld. Tevens omvat deze post de afschrijving van de studiekosten voor de renovatie van het kasteel Schoonselhof.

De bewegingen in de bedrijfsopbrengsten en de bedrijfskosten leidde vorig jaar tot een bedrijfswinst voor belastingen van € 631,8K, wat het verlies van € 512,8K in 2022 ruimschoots compenseerde.

De financiële kosten zijn gedaald door de verdere afbouw van schulden. Het is bijgevolg logisch dat er minder intresten werden betaald.

Na verrekening van de belastingen op het resultaat bedraagt de winst van het boekjaar € 628.704,65. Hiermee is nog maar eens duidelijk aangetoond hoe belangrijk de impact van de energiecrisis is geweest en wat het belang is om in de toekomst stevig door te werken aan onze energietransitie om minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen.

	31/12/2023	31/12/2022
I. BEDRIJFSOPBRENGSTEN	€ 10.158.996,61	€ 8.665.703,55
A. Omzet	€ 9.860.149,48	€ 8.358.480,93
D. Andere bedrijfsopbrengsten	€ 296.352,88	€ 307.222,62
II. BEDRIJFSKOSTEN	€ 9.375.465,29	€ 9.049.714,91
A. Handelsgoederen, grond- & hulpstoffen	€ 1.018.630,36	€ 949.331,36
B. Diensten en diverse goederen	€ 2.823.483,37	€ 3.116.482,54
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	€ 3.776.839,20	€ 3.638.889,86
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op vaste activa	€ 1.533.949,78	€ 1.567.048,91
E. Waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen	€ 1.140,28	€ 21.935,88
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	€ -24.718,42	€ -314.512,79
G. Andere bedrijfskosten	€ 4.562,80	€ 9.201,43
I. Niet-recurrente bedrijfskosten	€ 241.577,92	€ 61.337,72
Operationele winst	€ 783.531,32	€ -384.011,36
IV. FINANCIËLE OPBRENGSTEN	€ 128.157,17	€ 129.713,16
B. Opbrengsten uit vlottende activa	€ 2707,55	€ 3.977,59
C. Andere financiële opbrengsten	€ 125.449,62	€ 125.735,57
V. FINANCIËLE KOSTEN	€ 215.154,55	€ 258.478,43
A. Kosten van schulden	€ 212.436,86	€ 252.603,54
C. Andere financiële kosten	€ 2.717,69	€ 5.874,89
Winst van het boekjaar voor belastingen	€ 696.533,94	€ -512.776,63
X. BELASTINGEN OP HET RESULTAAT	€ 3.133,29	€ 2.769,43
Winst van het boekjaar	€ 693.400,65	€ -515.546,06

c. Toelichting

Bijzondere toelichtingen m.b.t. niet opgenomen of buiten balans gehouden toekomstige uitgaven

Zowel in de balans als in de resultatenrekeningen werden geen voorzieningen aangelegd voor een aantal zekere uitgaven die PONTES in de toekomst zal moeten dragen. Het gaat hierbij om de volgende kosten:

1. Uitgaven voor de responsabiliseringsbijdragen

De pensioenlasten voor statutaire medewerkers die PONTES in het verleden, maar ook vandaag nog tewerkstelt zullen in de toekomst groter zijn dan de sociale bijdragen die daarvoor betaald worden. Om die pensioenlasten te financieren moeten de publieke werkgevers jaarlijks een zgn. responsabiliseringsbijdrage betalen, die neerkomt op een percentage van het verschil tussen de te betalen pensioenlasten en de betaalde sociale bijdragen.

Aan de hand van de door de Federale Pensioendienst verstrekte gegevens en onze eigen interne ramingen op basis van actuele personeelsgegevens zal PONTES in de toekomst nog tot 10,51 miljoen euro aan responsabiliseringsbijdrage moeten betalen, afhankelijk van de kortingen die nog zullen worden toegekend voor het opbouwen van een tweede pensioenpijler voor contractanten.

2. Toekomstige statutaire pensioenlasten

Sedert 2007 werft PONTES geen statutaire medewerkers meer aan en werken alle nieuwe personeelsleden op basis van een arbeidsovereenkomst. In 2045 zal bijgevolg de laatste statutaire medewerker met pensioen gaan en zal PONTES vanaf dan geen sociale bijdragen meer betalen voor de statutaire pensioenen, terwijl de Federale Pensioendienst nog wel die pensioenen moet betalen. Volgens de huidige regelgeving zal PONTES vanaf dat moment geen responsabiliseringsbijdrage meer moeten betalen maar alle netto pensioenuitgaven van de statutaire medewerkers volledig zelf moeten dragen. De pensioenlast voor de periode na 2045 wordt vandaag geraamd op ongeveer 3,65 miljoen euro.

3. Uitgaven voor personeelsleden in disponibiliteit wegens ambtsopheffing

In 2020 besliste PONTES om een aantal diensten niet langer intern, maar met externe partners te verzorgen. De statutaire medewerkers die in deze diensten werkzaam waren, werden in juni 2020 in disponibiliteit wegens ambtsopheffing geplaatst. Tot en met het einde van deze disponibiliteitsregeling (mei 2025) moet PONTES nog een degressief wachtgeld betalen. Deze uitgave wordt voor de jaren 2024 en 2025 nog op € 154.002 geraamd.

De optelsom van deze in de toekomst nog verschuldigde personeelsuitgaven kunnen dus oplopen tot ruim 14 miljoen euro. Om verschillende redenen heeft PONTES er voor geopteerd deze uitgaven nog niet als voorziening in de financiële resultaten op te nemen:

- i. de uitgaven zijn weliswaar zeker maar nog niet exact te begroten, d.w.z. net zoals elke overheid weet PONTES dat er in de toekomst responsabiliseringsbijdragen en pensioenlasten te betalen zijn maar de omvang ervan kan vandaag nog niet nauwkeurig worden bepaald; over een periode van 40 jaar kan het personeelsbestand nog aanzienlijk wijzigen en het is onduidelijk hoe lang er een voordeel zal worden toegekend voor de aanleg van een tweede pensioenpijler voor de contractuele medewerkers;
- ii. de kosten voor responsabiliseringsbijdragen, pensioenlasten en wachtgelden voor disponibiliteitsregelingen zijn allemaal personeelsuitgaven, die in de financiële meerjarenplanning van PONTES zijn opgenomen en waar wij dus wel degelijk rekening mee houden in onze toekomstige uitgaven;
- iii. wanneer PONTES deze volledige kost van 14 miljoen euro als voorziening op één jaar ten laste zou nemen dan komt de financiële positie van onze organisatie in een heel ander daglicht te staan en kan dit onze kredietwaardigheid in het gedrang brengen.

Vandaar dat wij er voor opteren en aan de algemene vergadering voorstellen om deze toekomstige personeelsuitgaven niet op één jaar ten laste te nemen als voorziening, maar deze conform de financiële meerjarenplanning te beschouwen als een kost van het desbetreffende werkjaar. Deze toelichting verduidelijkt tevens waarom de bedrijfsrevisor een voorbehoud formuleert in zijn jaarlijks verslag bij de jaarrekening.

PONTES

IGS PONTES OV
Jules Moretuslei 2
2610 Antwerpen - Wilrijk
 www.pontes.be
 info@pontes.be
 03 828 95 60